

Vergadering Afnemersraad MiDaS
Maandag 7 oktober 2013 9.30-11.30
Locatie: Centraal Planbureau, Den Haag

Aanwezig:

Paul de Graaf (O&BI Rotterdam)
Michiel van den Hauten (Min. SZW)
Lucy Kok (SEO)
Jan van der Linden (Panteia)
Arthur van Soest (Netspar)
Ineke Stoop (SCP, voorzitter)
Ilonca Vaartjes (UMC Utrecht, Julius Centrum)
Bas ter Weel (CPB)

Ruben Dood (hoofd Centrum voor Beleidsstatistiek)
Ruurd Schoonhoven (Relatiebeheerder MiDaS, secretaris)

Verhinderd:

Johan Polder (RIVM)
Bas van der Klaauw (VU)

Agenda:

1. Opening, vaststellen agenda
2. Revisie richtlijnen van de Centrale Commissie voor de Statistiek voor toegang tot microdata
3. Stand van zaken upgrade IT omgeving
4. Uitkomsten klanttevredenheidsonderzoek (bijlage)
5. Dienstencatalogus en tarieven 2014
6. Actiepunten vorige vergadering en overige informatie
7. Samenstelling afnemersraad
8. Rondvraag en sluiting

1. Opening, vaststellen agenda

Notulen van de vorige vergadering zijn reeds per mail becommentarieerd en goedgekeurd en inmiddels op de website van het Centrum voor Beleidsstatistiek gepubliceerd. De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Revisie richtlijnen van de Centrale Commissie voor de Statistiek voor toegang tot microdata

Toegang tot CBS microdata is volgens de CBS-wet direct mogelijk voor planbureaus, universiteiten en andere bij wet ingestelde onderzoeksinstellingen. Voor overige partijen is een machtiging vereist van de CCS. Deze zomer heeft de CCS de criteria herzien, mede om beter aan te sluiten bij Europese standaards. De onderzoeksdoelstelling van de instelling blijft onverminderd essentieel. Hetzelfde geldt voor de plicht tot openbaarmaking van onderzoeksresultaten; de CCS zal hierop zelfs strikter gaan toezien. Belangrijke wijzigingen zijn 1) dat bij (private) instellingen die naast onderzoek ook andere activiteiten hebben (consultancy, interim management) de onderzoeksafdeling zal worden gezien als aparte statistische enclave zoals in het verleden ook al bij overheidsinstellingen gebeurde en 2) dat naast de toelatingstoets voor de instellingen (die alleen bij wijzigingen in de organisatie wordt herhaald) er ook een toets komt per project voor alle projecten die in betaalde opdracht van een derde partij worden gedaan (ook indien het gaat om bijvoorbeeld een universitaire onderzoeksinstelling). Dit laatste mede op verzoek van de afnemersraad in verband met het scheppen van een 'level playing field'. Voorts is het criterium van bezitten van rechtspersoonlijkheid vervallen, waardoor naast Stichtingen, BV's en dergelijke ook instellingen met rechtsvormen als VOF in aanmerking komen. Er is een vragenlijst opgesteld die in het vervolg bij ieder nieuw project door de CCS aan de betreffende instelling zal worden voorgelegd. De exacte beoordeling van de ingevulde vragenlijst in het kader van genoemde criteria zal de komende tijd mede door te ontstane 'jurisprudentie' nader moeten uitkristalliseren. De vragenlijst wordt ter vergadering besproken, om de afnemersraad

gelegenheid te geven aspecten daarvan te noemen die in het vervolgtraject aandacht behoeven van de CCS.

Eén en ander leidt tot een uitvoerige discussie. De afnemersraad is verheugd dat haar wens voor een meer 'level playing field' door de CCS is opgepakt, maar spreekt anderzijds op een aantal punten vragen en zorgen uit:

- Leidt de nieuwe procedure niet tot meer administratieve lasten, bijvoorbeeld doordat voor ieder project een aantal algemene vragen over de instelling moeten worden beantwoord waarmee de onderzoekers die het betreffende project aanvragen niet vertrouwd zijn?
- Wordt er om de procedure te vergemakkelijken ook overwogen een web-versie van de vragenlijst te ontwikkelen?
- Leidt de toetsing voor ieder project afzonderlijk niet tot extra doorlooptijd? Deze vraag rijst mede omdat het aantal aanvragen dat straks door de CCS bekeken moet worden, namelijk voor de omstreeks 120 projecten per jaar, een enorme toename vormt ten opzichte van de oude situatie.
- Wat zijn eigenlijk de criteria waaraan een individuele projectaanvraag wordt getoetst? Kan de CCS die helder verwoorden?
- De publicatieplicht kent een grijs gebied (wat bijvoorbeeld als een onderzoek geen publicabel resultaat oplevert?), hoe wordt daarmee omgegaan?
- Hoe wordt omgegaan met bestaande 5-jarige machtigingen? Moet een instelling die zo'n machtiging heeft en binnenkort een nieuw project wil starten ook de vragenlijst invullen?
- Gaat er een deugdelijke administratie worden bijgehouden van de aanvragen zodat over enige tijd ook aan de afnemersraad een overzicht kan worden voorgelegd van de ervaringen met de nieuwe procedure?
- De afnemersraad acht gedegen communicatie aan alle gemachtigde instellingen dringend noodzakelijk. Mocht die niet haalbaar zijn vóór de beoogde invoeringsdatum van 1 november 2013 dan geeft de raad voorkeur aan (beperkt) uitstel van de invoerdatum.

Ruben Dood zal deze punten onder de aandacht brengen van de secretaris van de CCS.

Ook wordt de fundamentele vraag gesteld waarom de plicht tot publicatie zo belangrijk is: waarom zou een onderzoeksinstituten geen onderzoek mogen doen in opdracht van bijvoorbeeld een belangenbehartigingsorganisatie die de resultaten wellicht niet zal willen publiceren? Of waarom mag een onderzoeksbureau geen product op basis van CBS cijfers ontwikkelen en daarmee commercieel gewin nastreven?

Ruben Dood licht toe dat dit is terug te voeren op de CBS-wet en de European Code of Practice voor nationale statistische instellingen. Die laat niet toe dat bepaalde partijen over informatie op basis van CBS-data beschikken terwijl andere partijen daarover niet, of pas later, kunnen beschikken. Het alleen tegen betaling over bepaalde gegevens kunnen beschikken is daarbinnen een grijs gebied. Het is op dit moment nog niet geheel helder hoe de CCS dit zal handhaven.

3. Stand van zaken upgrade IT omgeving

Ruben Dood bericht dat de remote access projecten van (cq de remote access PCs bij) vrijwel alle instellingen voor 1 oktober zijn overgezet naar de nieuwe IT omgeving, met snellere 64 bits processing, meer geheugen, en actuele versies van de meeste statistische softwarepakketten.

Uitzonderingen zijn één grote instelling waar nog wordt uitgezocht hoe het interne netwerk met de noodzakelijke aanpassing in de software van de RA-PC om moet gaan [nagekomen bericht dd 14-10-2013: ook dit probleem is opgelost], en enkele buitenlandse RA aansluitingen waar momenteel geen actief project loopt. Het conversieproces is in het algemeen goed verlopen, al moesten enkele lastige problemen worden overwonnen zowel rond betrokken hardware als ten aanzien van één van de statistische software pakketten. De eerste geluiden vanuit de raad geven aan dat onderzoekers de overgang als een grote vooruitgang ervaren.

4. Uitkomsten klanttevredenheidsonderzoek

Nadat bij eerdere enquêtering na afloop van de projecten de respons steeds slechts rond 20% bleef is in juni 2013, mede op suggestie van de afnemersraad, een uitvraag gedaan bij alle 201 projecten die op dat moment liepen. De respons van deze uitvraag bedroeg 49 %.

De bijlage geeft statistieken van de respons op de verschillende vragen. Ter vergadering wordt daarnaast ook een overzicht van alle opmerkingen bij de open vragen uit het onderzoek besproken. De afnemersraad is allereerst verheugd over de hoge respons. Het algemene beeld van de reacties is positief, met als duidelijke uitzondering de IT performance. De reacties op de open vragen bevat een aantal onderwerpen waar CvB naar zal kijken. Op de vraag of er contact wordt opgenomen met respondenten die lage scores geven of anderszins kritisch zijn antwoord Ruben Dood bevestigend, uiteraard met uitzonderingen van die gevallen waarin zij hebben aangegeven er geen prijs op te stellen naar aanleiding van de vragenlijst nader telefonisch te worden benaderd.

Zowel in de reacties op de enquête als in de afnemersraad zelf wordt opgemerkt dat outputcontroles relatief duur zijn en dat instellingen daarom soms resultaten opsparen tot één output wat niet altijd wenselijk is. Stemmen in de raad pleiten voor de mogelijkheid kleinere outputs aan te leveren tegen een lager tarief. In relatie hiermee wordt gevraagd naar de ervaringen met outputcontrole: is het bijvoorbeeld doordat blijkt dat onderzoekers zich goed aan de richtlijnen houden mogelijk de controles te versoepelen en/of te versnellen? Hoe vaak komt het voor dat outputs worden tegengehouden? Naar aanleiding van de discussie wordt afgesproken dat het onderwerp 'outputcontroles' bij de volgende vergadering een agendapunt zal zijn.

5. Dienstencatalogus en tarieven 2014

CvB legt de dienstencatalogus 2014 en bijbehorende tarieven voor aan de afnemersraad. De diensten zelf zijn grotendeels ongewijzigd (voor de huidige dienstencatalogus zie <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/informatie/beleid/zelf-onderzoeken/default.htm>) In 2014 komen er drie nieuwe diensten:

- 'verplaatsen (dwz in een centrale map plaatsen) van naar Stata of SAS geconverteerde SPSS bronbestanden', met de gedachte dat die niet ten laste komen van de gebruikte schrijfruimte van de onderzoeker, en dat tevens andere onderzoekers van die bestanden kunnen profiteren,
- 'verhuizen van een lopend project naar een andere instelling', bijvoorbeeld als de onderzoeker van instelling verandert en zijn project mee wil nemen,
- 'tijdelijk stilleggen RA servicecontract', voor het geval een instelling met remote access aansluiting gedurende enige tijd in het geheel geen projecten heeft lopen.

Behoeftte aan invoering van deze diensten is in de praktijk gebleken (al dan niet uit reacties op het klanttevredenheidsonderzoek). De dienst 'toevoegen bestanden' wordt opgesplitst in een goedkopere dienst 'toevoegen nieuwe jaargangen van dezelfde bestanden' en een duurere 'toevoegen bestanden mbt nieuwe onderwerpen'. De eerste variant vergt weinig werk en de tweede variant vraagt beduidend meer werk. CvB zal bij de tweede variant ltijd de doelbinding opnieuw moeten beoordelen en inhoudelijk deskundigen om een oordeel vragen.

De aanpassing van de prijzen die per 1-1-2013 is doorgevoerd heeft op hoofdlijnen het gewenste effect gehad in de zin dat de personele kosten van het Centrum globaal door de inkomsten worden gedekt. Per 1-1-2014 zal daarom slechts een inflatiecorrectie worden toegepast. Omdat het wenselijk is met ronde prijsbedragen per dienst te blijven werken wordt dit gerealiseerd door een beperkt aantal diensten in prijs te verhogen tot een (opnieuw) rond bedrag. Daarbij is rekening gehouden met de frequentie waarmee diensten worden afgenomen en met het feit dat sommige diensten meer dan andere al relatief duur waren.

Vanuit de afnemersraad wordt opgemerkt dat het heropenen van een afgesloten project onevenredig duur is, want het gaat daarbij toch slechts om het aanzetten van een vinkje? Ruurd Schoonhoven licht toe dat afgesloten projecten op een andere netwerkomgeving worden gearchiveerd, waardoor het weer tot leven brengen daarvan wel wat meer werk met zich meebrengt. Archivering vindt echter niet eerder plaats dan 3 maanden na einde van het project; indien het binnen die periode heropend moet worden kan dat gewoonlijk kostenvriendelijk worden opgelost. De raad heeft ook begrip voor het argument dat met een wat hoger tarief 'knipperlichtgedrag' ontmoedigd wordt.

De raad gaat vervolgens akkoord met de voorgestelde tarieven.

6. Actiepunten vorige vergadering en overige informatie

- Betere communicatie over updates van bestanden:

Er is voor de aanlevering van (updates van) bestanden door statistische afdelingen aan het Centrum een standaard vragenlijst ingevoerd met punten die voor gebruikers relevant zijn: is er op voorhand een update van het bestand te verwachten (wanneer, om welke reden), wat is de reden van deze update

(grotere populatie, betere vulling, meer gaafgemaakt/geïmputeerd,...) etc. De respons op deze vragen wordt standaard verwerkt in het documentatierapport.

Uit de raad komt opnieuw een de vraag met betrekking tot consistente naamgeving van dezelfde variabelen in verschillende jaargangen van een bestand. Ruben Dood stelt dat CvB hier geen aanpassingen aanbrengt en keuzes die intern gemaakt worden overneemt; maar dat op dit punt verbetering te verwachten is naarmate steeds meer bestanden vergaand gestandaardiseerd zullen worden opgenomen in het centrale Data Service Centrum (DSC).

- Sneller importeren/exporteren van syntaxen:

Navraag bij onderzoekers heeft niet tot duidelijke klachten op dit punt geleid. Wel is door enkele onderzoekers/instellingen gevraagd om dummybestanden waarmee syntaxen buiten de RA omgeving zouden kunnen worden geprogrammeerd en gedebugged. Deze mogelijkheid wordt momenteel nog bekeken.

- Faire regels voor onderzoekinstellingen die offerte wille uitbrengen op 'in de markt gezette' onderzoeken: Zie punt 2 van het overleg.

- Wiki:

Ruben Dood meldt dat een voorbereidend traject inmiddels de nodige voortgang heeft gehad, en dat de bedoeling is om dit concreet op te pakken in de eerste helft van 2014, nu de overgang naar de nieuwe IT omgeving is afgerond. Vanuit de gebruikersgemeenschap worden enkele personen gezocht die willen meewerken aan de verdere opzet. Leden van de raad worden uitgenodigd kandidaten aan te melden.

- Gebruikersbijeenkomsten:

Op 16 mei hebben omstreeks 65 externe onderzoekers deelgenomen aan een gebruikersmiddag 'Arbeid en sociale zekerheid'. In een plenaire sessie is een uitgebreid overzicht gegeven van het Sociaal Statistisch Bestand, in enkele parallelsessies hebben vervolgens onderzoekers (zowel externe als vanuit CBS) presentaties gegeven over hun onderzoek.

Op 12 september stond het ochtendgedeelte van de 'Dag van de gezondheidsstatistieken' in het teken van eigen onderzoek op CBS microdata. Aan zo'n 85 deelnemers is een overzicht gegeven van op dit gebied beschikbare microdata, daarna hebben enkele externe onderzoekers resultaten van hun werk gepresenteerd.

Ook in 2014 zullen gebruikersbijeenkomsten worden georganiseerd, over nader te bepalen onderwerpen.

7. Samenstelling afnemersraad

Vanaf de opzet van de afnemersraad is er vanuit gegaan dat leden na enkele jaren zouden rouleren. In de vorige vergadering heeft Lucy Kok aangegeven te willen worden vervangen, in de aanloop naar deze vergadering hebben twee anderen datzelfde aangekondigd, waarvan één ook een kandidaat opvolger heeft genoemd. Discussie vindt plaats over twee zaken:

- a) Is het wenselijk dat leden van de raad ook operationeel betrokken zijn bij het werken met microdata werken, of juist dat zij daarvan op wat meer afstand staan? Ruben Dood geeft aan dat het laatste altijd de bedoeling is geweest, dat dat geldt voor de meeste huidige leden, en dat juist dat naar zijn ervaring mogelijk heeft gemaakt de discussies over de verschillende agendapunten op het gewenste niveau te voeren. Ook een zekere mix is echter waardevol.
- b) Leden zitten in de raad op persoonlijke titel, niet namens hun instelling. Het spreekt daarom niet vanzelf dat een vertrekkend lid wordt opgevolgd door een iemand van dezelfde instelling. Anderzijds ligt voor de hand dat grote gebruikers in de raad vertegenwoordigd zijn en blijven, en wil de raad ook graag gebruik maken van goede kandidaten die uit de raad zelf naar voren worden geschoven. Dat laatste geldt zeker voor de genoemde kandidaat opvolger.

Voorzitter en hoofd CvB zullen aan de hand van deze overwegingen contact zoeken met de reeds genoemde kandidaat voor de ene plek, en op zoek gaan naar vervulling van de tweede plek.

Naar aanleiding van het aangekondigd vertrek van Lucy Kok in de vorige vergadering hebben zij reeds als nieuw lid bereid gevonden de heer Drs. Bob van Waveren, verbonden aan Regioplan. De raad stemt van harte in met deze voordracht.

8. Rondvraag en sluiting

- Ilonca Vaartjes vraagt naar aanleiding van een concrete casus of er bij het CBS sprake is van een algemene beleidswijziging in de zin dat minder maatwerkopdrachten door het CBS zelf worden gedaan en externe instellingen eerder verwezen worden naar microdata. Ruben Dood laat weten dat er geen sprake is van een dergelijke beleidswijziging.
- Uit de raad komen vragen naar de betrokkenheid van het CBS bij het Europese Data Without Boundaries programma. CvB zal hiervan, samen met andere internationale ontwikkelingen, een overzicht geven op de volgende vergadering.
- Ruurd Schoonhoven meldt het beschikbaar komen van microdata bestanden over een aantal nieuwe onderwerpen (naast diverse SSB componenten in 2012 o.a. Regionaal Bedrijvenregister, Medicijnvergoedingen obv de Basisverzekering, Foreign Affiliate Trade Statistics (FATS), Kentekenbestanden RDW; eerste helft 2013 o.a. Internationale Handel in Goederen, BTW omzetregister; binnenkort Satelliet Zelfstandige Ondernemingen, Kinderopvangtoeslag). De raad vraagt om een bredere communicatie hierover, als opvolger voor de papieren CvB nieuwsbrief waarin zulke informatie in het verleden werd gecommuniceerd.
- Leden van de raad kijken in hun organisatie uit naar kandidaten voor mede-ontwikkeling Wiki
- De raad neemt afscheid van de scheidende leden onder dankzegging voor hun inbreng door de voorzitter en het hoofd CvB.

Actiepunten

- Ruben Dood koppelt aandachtspunten terug aan (de secretaris van) de CCS
- Ineke Stoop en Ruben Dood zoeken twee nieuwe leden van de raad aan
- Leden van de raad geven evt namen van collega's door die willen meedenken over de WIKI
- Ruurd Schoonhoven zorgt voor structurele communicatie over nieuw beschikbare data

Projectevaluaties OS/RA 2013

Medio 2013 is aan alle gebruikers van op dat moment actieve projecten een evaluatieformulier toegezonden met het verzoek dat in te vullen. Het evaluatieformulier bevatte de volgende vragen:

AANLOOPFASE_INFORMATIEVERSTREKKING_DATA
AANLOOPFASE_INFORMATIEVERSTREKKING_PROCEDURE
AANLOOPFASE_MEEDENKEN_PROJECTAANPAK
AANLOOPFASE_DOORLOOPTIJD_TOT_START_PROJECT
CONTACT_INHOUDELIJKE_DESKUNDIGHEID_DATA
CONTACT_IT_DESKUNDIGHEID
CONTACT_FLEXIBILITEIT
CONTACT_BEREIKBAARHEID
CONTACT_NAKOMEN_AFSPRAKEN
DIENSTVERLENING_BESCHIKBAARHEID_DATA
DIENSTVERLENING_GEMISTE_DATA
DIENSTVERLENING_KWALITEIT_DATA
DIENSTVERLENING_KWALITEIT_BESTANDSDOCUMENTATIE
DIENSTVERLENING_PERFORMANCE
DIENSTVERLENING_PROGRAMMATUUR
DIENSTVERLENING_OUTPUTCONTROLE
DIENSTVERLENING_PRIJS_KWALITEIT
RAPPORTCIJFER
OVERIGE_OPMERKINGEN_GEWAAARDEERD
OVERIGE_OPMERKINGEN_VERBETERING
MOGELIJK_TOEKOMST_PROJECTEN
WAT_VERANDEREN_OM_EERDER_OPNIEUW_PROJECT
PROJECTNUMMER
ORGANISATIE
NAAM
TERUGBELLEN
TELEFOONNUMMER

De vragenlijst is verzonden naar de gebruikers van 201 projecten en uiteindelijk zijn 99 ingevulde evaluatieformulieren terug ontvangen. Een respons van ruim 49%!

RAPPORTCIJFER	Totaal
6	6
7	45
8	42
9	6
Eindtotaal	99

Gemiddeld

7,5

Door de evaluatie medio 2013 uit te voeren, kon een zgn. nulmeting met betrekking tot de performance en de programmatuur gedaan worden. Dit met het oog op de overgang naar de nieuwe RA-omgeving per 1 oktober 2013. In 2014 zullen we nogmaals alle gebruikers met een evaluatieformulier benaderen zodat we dan kunnen zien hoe de nieuwe RA-omgeving wordt ervaren.

PRIJS_KWALITEIT	Totaal
slecht	1
matig	14
voldoende	38
goed	29
zeer-goed	3
Weet-niet/onbekend	12
Eindtotaal	97

Aanloofase

INFORMATIEVERSTREKKING_DATA	Totaal
Matig	1
Voldoende	25
Goed	52
zeer-goed	18
n.v.t	3
Eindtotaal	99

INFORMATIEVERSTREKKING_PROCEDURE	Totaal
Matig	2
Voldoende	17
Goed	64
zeer-goed	14
n.v.t	2
Eindtotaal	99

MEEDENKEN_PROJECTAANPAK	Totaal
Matig	1
Voldoende	19
Goed	44
zeer-goed	17
n.v.t	18
Eindtotaal	99

DOORLOOPTIJD_TOT_START_PROJECT	Totaal
Slecht	2
Matig	6
Voldoende	19
Goed	51
zeer-goed	14
n.v.t	7
Eindtotaal	99

Contact

DESKUNDIGHEID_DATA	Totaal
Matig	4
Voldoende	16
Goed	46
zeer-goed	23
n.v.t	10
Eindtotaal	99

IT_DESKUNDIGHEID	Totaal
Slecht	2
Matig	2
Voldoende	18
Goed	48
zeer-goed	10
n.v.t	19
Eindtotaal	99

CONTACT_FLEXIBILITEIT	Totaal
Voldoende	8
Goed	8
zeer-goed	4
n.v.t	1
Eindtotaal	21

BEREIKBAARHEID	Totaal
Voldoende	11
Goed	46
zeer-goed	39
n.v.t	3
Eindtotaal	99

NAKOMEN_AFSPRAKEN	Totaal
Voldoende	7
Goed	58
zeer-goed	28
n.v.t	6
Eindtotaal	99

Dienstverlening

BESCHIKBAARHEID_DATA	Totaal
Matig	2
Voldoende	11
Goed	66
zeer-goed	20
Eindtotaal	99

KWALITEIT_DATA	Totaal
Matig	3
Voldoende	18
Goed	56
zeer-goed	22
Eindtotaal	99

KWALITEIT_BESTANDSDOCUMENTATIE	Totaal
Slecht	1
Matig	6
Voldoende	32
Goed	45
zeer-goed	15
Eindtotaal	99

PERFORMANCE	Totaal
Slecht	7
Matig	27
Voldoende	33
Goed	25
zeer-goed	4
n.v.t	3
Eindtotaal	99

PROGRAMMATUUR	Totaal
Slecht	7
Matig	19
Voldoende	29
Goed	33
zeer-goed	11
Eindtotaal	99

DIENSTVERLENING_OUTPUTCONTROLE	Totaal
Slecht	2
Matig	7
Voldoende	21
Goed	42
zeer-goed	18
n.v.t	7
Eindtotaal	97